

РОЛЬ БАНКІВ У «ЗЕЛЕНОМУ» ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ

Зелений банкінг є концепцією фінансової діяльності, яка зосереджується на забезпеченні сталого розвитку на основі екологічно відповідальних рішень. Сутність зеленого банкінгу полягає в тому, щоб фінансові установи, зокрема банки, сприяли екологічно збалансованому розвитку, фінансуванню проектів зеленої енергетики та виробництва екологічно чистих товарів і послуг.

Сучасні банки активно фінансують проекти, спрямовані на зменшення впливу на навколишнє середовище та збереження природних ресурсів, таких як фінансування будівництва сонячних електростанцій, вітрових ферм, енергоефективних будівель, реалізацію проектів з утилізації відходів та зеленого транспорту.

Зелений банкінг також має важливу роль у підтримці екологічно чистого виробництва. Банки можуть надавати фінансування підприємствам, які виробляють екологічно чисті товари і послуги, такі як відновлювана енергія, екологічно безпечні матеріали, електромобілі та інші екологічно орієнтовані продукти. Це сприяє розвитку зеленого сектора економіки, зменшенню забруднення довкілля та покращенню якості життя громадян.

Зелений банкінг також допомагає залучати інвестиції у сферу сталого розвитку. Банки можуть пропонувати спеціальні фінансові інструменти, такі як зелені облигації, зелені кредити та інші інвестиційні продукти, спрямовані на фінансування проектів, що сприяють збереженню довкілля. Це дозволяє залучати додаткові кошти для зелених проектів та стимулює розвиток інфраструктури зеленого банкінгу.

Окрім цього, зелений банкінг має потенціал для створення нових робочих місць і економічного зростання. Розвиток зеленого сектора економіки сприяє появі нових підприємств, збільшенню виробництва та споживання екологічно чистих товарів і послуг. Це може забезпечити додаткову зайнятість для громадян і зміцнити економіку країни в цілому.

Вітчизняні науковці разом із партнерами [1] обґрунтували 2 моделі «зеленого» відновлення країни після війни: амбітну та прагматичну, які покликані подолати руйнівні наслідки російської агресії та посилити позиції держави. Перша модель має загальну амбітну екологічну мету або рамку, наприклад, у сфері зміни клімату, конкретні зелені секторальні цілі та відповідні механізми та інструменти їх досягнення (український «зелений курс»).

Друга модель містить окремі цілі, принципи і механізми, які б сприяли зеленому зростанню і, щонайменше, не перешкождали такому зростанню в майбутньому; визначає «червоні лінії», передбачає зв'язок з трансформацією економіки та майбутнім «зеленим» розвитком, а також синергію з окремими елементами Європейського зеленого курсу («зелений мінімум»).

Як цілісна модель відновлення та розвитку, амбітна модель дозволяє створити загальні рамки та засади, до яких зацікавлені суб'єкти (міста, бізнес, міжнародні партнери) можуть додавати свої елементи, ініціативи чи проекти. Наприклад, розвиток зелених міст може бути таким елементом (стратегічним напрямом чи проектом) повоєнного відновлення. Окрім того, амбітна модель повоєнного відновлення передбачає не лише відбудову галузей та виробництв, але й побудову цілком нових. Її реалізація вплине на всі сфери життя, включаючи основні ринки та галузі (особливо енергетичну). Іншими словами, у довгостроковій перспективі амбітна модель передбачає трансформацію не лише економіки, але й усього суспільства. Тому реалізація такої моделі потребуватиме ефективної комунікації із суспільством, зміну багатьох поведінкових звичок та усталених уявлень домогосподарств.

Прагматична модель зеленого відновлення може бути використана у випадку, якщо загальна візія повоєнного відновлення (запропонована Україною та схвалена міжнародними партнерами) не передбачатиме зеленого розвитку як центрального елементу плану повоєнного відновлення. Її ключова функція – «озеленити» процес відновлення, запобігти довгостроковим негативним наслідкам з точки зору зеленого зростання України (build back better) та забезпечити реалізацію окремих, пріоритетних стратегічних ініціатив у цій сфері, включаючи поетапне відновлення довкілля від наслідків воєнних дій та інші стратегічні проекти чи програми (build back greener) [2].

Ключовими фінансовими інструментами механізму зеленого банкінгу, які поступово впроваджуються на українському банківському ринку, можна визначити:

- зелені кредити як джерело фінансування проектів зеленого будівництва, відновлюваної енергетики, енергоефективності, екологічних ініціатив тощо. Ці кредити мають спеціальні умови та стимули для позичальників, що сприяє розвитку сталого бізнесу та захисту навколишнього середовища;

- емісія зелених облігацій для залучення коштів на фінансування зеленої інфраструктури та екологічних проектів;

- соціальні та відповідальні інвестиції, які спрямовані на соціальні проекти, включаючи мікрофінансування, освіту, охорону здоров'я та інші сфери, що сприяють соціальному розвитку та підвищенню якості життя;

- ESG-інвестиції, які спрямовуються для вкладень у компанії з високими стандартами сталості;

- зелені рахунки та платіжні картки, які сприяють збереженню навколишнього середовища. Наприклад, такі рахунки можуть пропонувати можливість безготівкових операцій та електронного документообігу, що допомагає зменшити використання паперу та зменшити викиди CO₂. Платіжні картки можуть мати функцію компенсації викидів CO₂, де частка витрат за картою направляється на проекти з підтримки екологічних ініціатив або висадження дерев [3];

- екологічні стандарти та оцінка ризиків, які допоможуть виявити екологічні чинники у своєму портфелі та забезпечити фінансування екологічно стійких проектів. Зокрема, Європейський Союз встановив стандарти екологічного фінансування, які можуть бути використані як приклад для українських банків у визначенні власних стандартів та процедур.

Важливо зазначити, що впровадження зелених фінансових інструментів в банківському секторі є частиною стратегії сталого розвитку та відповідального фінансування. Ці інструменти сприяють розвитку зеленої економіки, зменшенню негативного впливу на довкілля та збереженню природних ресурсів. Участь банків у «зеленій» відбудові країни є надзвичайно важливим завданням, яке потребує комплексного і багатогранного підходу, а також може стати каталізатором для нових економічних можливостей, що базуються на сталому використанні природних ресурсів та зменшенні негативного впливу на навколишнє середовище. Це потребує співпраці та злагожденості зусиль держави, громадян та бізнесу, а продовження роботи у даному напрямку не тільки допоможе країні відновитись після війни, але й зробить її більш стійкою до майбутніх викликів.

Список використаних джерел

1. Белоусова К. Українська громадськість запропонувала 2 моделі "зеленого" відновлення після війни (2022). URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/ukrainska-gromadskist-zarporonuvava-2-modeli-zelenogo-vidnovlennya-pislya-vijni/>

1. "Зелене" повоєнне відновлення України: візія та моделі. Аналітична записка. Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля» (2022). URL: https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2022/08/green_recovery.pdf

2. "Зелені" інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Аналітична доповідь. Центр Разумкова. Київ: "Заповіт". 2019. 315 с.